

door Rudy DE CLERCK *

- Jean Dossaer - Gouwelozestraat – ná Brunet (1910)

Het tweede luik van het verhaal Brunet (zie vorig deel) komt er amper 4 jaar later.

Het bedrijf Brunet in de Gouwelozestraat kreeg immers rond (of zelfs vóór) 1910 een nieuwe eigenaar : Jean Dossaer. Wie dat was, kan wellicht afgeleid worden uit een schrijven van Emile Van Den Abeele op 28 september 1909 naar de toenmalige gouverneur Baron Ruzette. Van Den Abeele – als belangrijkste visrokerijbedrijf in Brugge - klaagde aan dat (vrij vertaald uit het Frans) : “ *Ik verneem dat mijn ex-verkoper, samen met mijn twee ontslagen werkmeesters en enkele van mijn vroegere werklieden zich zullen installeren als rokers in Zandvoorde bij Oostende...* ”. De twee bladzijden tellende brief verwijst ook naar het gebrek aan de essentiële vereisten in het Oostendse bedrijf. Van Den Abeele vermeldde uitvoerig alle grote aanpassingen die hij in zijn bedrijf heeft moeten doorvoeren en hoeveel dat hem gekost had.

Hij vroeg dan dat logischerwijze hetzelfde moest toegepast worden in Oostende. Hij vernoemt niet de naam Dossaer maar het blijkt duidelijk wel om hem te gaan want de stad Oostende neemt onmiddellijk de nodige initiatieven om de aanvraag van Dossaer volgens de regels van de kunst te laten verlopen.

Zo stuurde Dokter Moreaux van het “Bureau d’Hygiène” van de gemeentelijke administratie op 7 maart een verslag naar het schepencollege met de melding dat reukhinder, hinderlijke afvalwateren en overvloedige rookuitstoot de drie problemen waren. Hij eiste dan ook een tiental voorwaarden, waaronder (vrij vertaald uit het Frans) “ *als er geen lokaal afvoer bestaat dienen de afvalwateren dagelijks getransporteerd te worden naar ergens een open veld (!)....de afval (koppen en ingewanden) dagelijks verwijderen (hoe wordt niet vermeld)muren en vloeren twee maal per week met chloorwater kuisen...* ”

De brief van Van Den Abeele had dus zeker zijn effect niet gemist en bovendien zal het onderstaande imposante briefhoofd wel indruk hebben gemaakt in Oostende:

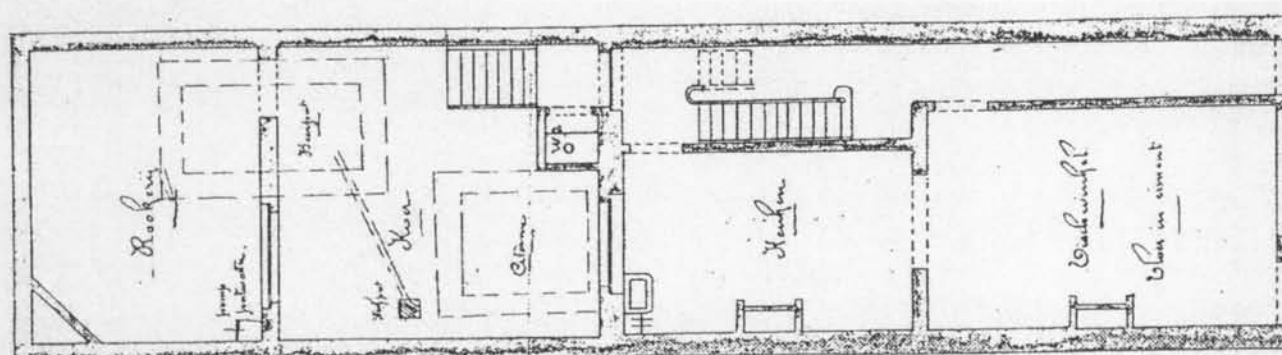

Uiteindelijk gaf de Deputatie op 22 april 1910 toch de toestemming aan Dossaer tot exploitatie mits een resem van voorwaarden. Of het bedrijf een lange en vruchtbare werking heeft gehad is niet bekend.

- Jean Wellecome –Torhoutsesteenweg (1914)

Jean Wellecome kreeg op 17 april 1914 de toelating om een visrokerij te starten in de Torhoutsesteenweg nr. 165.

Hij had bij zijn aanvraag een grondplan gevoegd waarbij duidelijk werd dat het om een “vischwinkel” ging met achteraan de rokerij die dichtbij de “beerput” en de “sterfput” was gelegen:

De machtiging was vergezeld van acht voorwaarden met als bijzonderste (vrij vertaald uit het Frans) : “de afvalwateren mogen niet in de omliggende greppels of grachten terecht komen, maar moeten in een gecementeerde put worden verzameld. Die put moet regelmatig worden geledigd door een publieke of privé dienst van reukloze ruimingen”.

- Basile Demaker –Avisostraat (1914)

Op 15 november 1913 diende Basile Demaker op een onooglijk klein blaadje een aanvraag in “aan de Heeren Burgemeester en Schepenen der stad Oostende” om “een rookerij te stichten in mijn huis gelegen Avisostraat 33 T.S.”. Deze straat was gelegen in de Oude Vuurtorenwijk (wijk “ le Phare”) benoorden en parallel met de toenmalige Noordstraat.

Dit resulteerde in een hevig gezamenlijk verzet door een twintigtal eigenaars onder de vorm van een brief naar de gemeente getekend door J.Ve. Backer. Een viertal redenen werden daarbij aangevoerd, n.l. :

- de openbare gezondheid
- huurders dreigen te verhuizen
- verlies in waarde voor de eigenaars
- hogere taksen op het brandgevaar

Als post scriptum werd nog het “niet bestaan van een waterloop” aangehaald.

Het College van Oostende volgde dat verzet en formuleerde aldus op 9 december 1913 een negatief advies (vrij vertaald uit het Frans) : “Overwegende de totale afwezigheid van een afwateringssysteem voor industriële afvalwateren ligt het voor de hand dat dit bedrijf zeer veel ongemakken zal veroorzaken omwille van stagnerende wateren”.

Ook het Ministerie van Binnenlandse Zaken volgde op 27 december 1913 bovenvermeld negatief advies als volgt (vrij vertaald uit het Frans) : “ *de evacuatie van de afvalwateren is niet verzekerdde lokale voorzieningen laten niet toe om het huis aan te sluiten op de stadsriolen*”.

De aanvrager liet echter niet zomaar begaan en er volgde een brief op 26 februari 1914 van vier bladzijden, ditmaal ondertekend door “vrouw B. Demaker- Rillof” . De reactie was gericht aan “*Hoogeachten Heer De Spot*”. Uit haar schrijven is op te maken dat de heer De Spot in de Provincieraad (als deputé?) gezeteld was en woonachtig in Veurne. De aanvang van de brief was meer dan onderdanig “ *Uw goedheid en uw welwillend karakter kennende, als ook de gediensstigheid waarmede gij uwe onderdanen begunstigd als ook de bewezen diensten aan mijn vader zaliger met name Isidoor Rillof...*”

Een stevig argument was haar bemerking op de boven geciteerde kritiek op de afwatering: “ *ik vraag mij af waarvoor de riolen, die er nu liggen dan dienen, zij nemen noghthans de vuile wateren der bewoners op, en mij dunkt wat visch water min of meer, dit toch niemand kan hinderen...*”.

Die laatste inbreng bleek positieve gevolgen te hebben want op 17 april 1914 werd door de Provincie de machtiging gegeven met o.a. conditie : “*wasch – spoel en pekewater moet zorgvuldig opgevangen en in de stadsriool gestort worden....De vischafval nooit in den gemak of beirput geworpen worden...*” “*Verluchting door middel van deuren en vensters*”.

Een typisch geval dus van totaal verschillende meningen tussen de adviesgevende partijen waarbij de Provincieraad uiteraard altijd aan het langste eind trok, en dat heeft Mevrouw Demaker-Rillof dus goed uitgespeeld.

Elementen ontbreken voornamelijk over de werking, de productie en de duur van exploitatie, al zullen de werken voor de Nieuwe Vuurtorenwijk en de afbouw van de Oude de levensduur van het bedrijf automatisch wel verkort hebben.

Ná 1920

Ná 1920 werden nog een aantal machtigingen toegekend :

- **Rudolf Depuydt** was in de Guido Gezellestraat 33 te Stene in 1920 gestart met een visrokerij en vroeg toelating voor uitbreiding, begin 1923. Dit was niet naar de zin van “paster” C. Vanbesien die een protestbrief richtte naar de Gouverneur met o.a. “*..deze instelling zou staan op den afstand van 10 meters van de school, hetgeen een zeer noodlottig gevolg heeft voor de gezondheid van het onderwijzend personeel en van de leerende jeugd...het is onmogelijk de vensters te openen en de klassen te verluchten... te meer dat de school reeds gebouwd werd in 1908...*”

De toestemming kwam er uiteindelijk toch in juni 1923, maar er waren maar liefst 21 voorwaarden vermeld over vier bladzijden en bovendien bijzonder gedetailleerd. Op het mooie grondplan in kleur blijkt de schouw zelfs 12 meter hoog te zijn ! De Ministeriële goedkeuring eindigde wel met “ *de verklaring der moeder-overste meisjesschool Contredam dicht by de haringrookery gelegen is het mishand aangeklaagd door den eerbaren Heer Hoofdopziener van het lager onderwijs te Oostende, verdwenen sedert dat den Heer Depuydt regelmatig de afval van visch laat wegnemen*”.

Einde verhaal, einde problemen.

- **Arthur Devos** kreeg in september 1923 de toelating om in de Liefkesmoresstraat 60 (toen op de Oude Vuurtorenwijk) een visrokerij te starten. Dus twee straten verwijderd van de rokerij Demaker in de Avisostraat. Er was hierbij geen enkel verzet, wel moest het bedrijf aan 14 voorwaarden

voldoen. Onder de rubriek "aantal werklieden stond " eigen volk" dat zou werken van 8 uur tot 17 uur.

- **Victor Storme** kreeg op 11 januari 1924 de toelating tot het oprichten van een sprotrokerij in de Nieuwlandstraat 18. Het magazijn was kleinschalig : 7 meter op 12.5 meter. Er waren aanvankelijk protesten van twee burens , Achiel Delafontaine (aannemer) met "*schouwen veel te leeg*" en Alfons Loncke (meester- plakker) met "*in mijn nieuw huis reeds gedwongen mijn regenbak te kuischen daardoor*". De goedkeuring kwam er uiteindelijk toch omdat –volgens het schrijven van het Ministerie van Volksgezondheid "*Delafontaine zyne vrouw nu moet bekennen dat de ongemakken welke zij vreesde niet bestaan*" en "*de heer Loncke verklaard heeft dat hy nu tegenwoordig weinig mishand heeft van de sprotrookery..*" Blijkbaar was het burenp probleem daar snel opgelost.

- **Joseph Boels** uit Adinkerke (°31.07.1894) kwam uit een familie die over verschillende generaties visser-reder was geweest. Tijdens de oorlog '14-'18 werd hij het slachtoffer van het verraderlijk oorlogsgas en liep een blijvend longletsel op.

Hij huwde Hélène Derudder, dochter van een belangrijke Oostendse visgroot-handelsfamilie, en samen begonnen zij in 1924 aan een haring- en sprotrokerij op de wijk Conterdam te Oostende, "La Couronne" genaamd. Joseph had immers voor kroon en vaderland gestreden en ...het Frans stond toen chic. Op zeer korte tijd werd La Couronne één van de belangrijkste rokerijen van de kuststreek. Dat betekende in volle seizoen zo'n 120 tewerkgestelden.

Joseph Boels was bovendien burgemeester van Stene van 1953 tot zijn overlijden in 1967.

Na de tweede wereldoorlog deed zoon **Roger** zijn intrede in het bedrijf en heel wat vernieuwingen grepen toen plaats. Later in 1973 vervoegden de kleinzonen **Jos** en in 1975 **Jean-Marie** de zaak en werd het productiepakket verruimd. Uiteindelijk kreeg het bedrijf in 1984 een nieuwe vestiging in Oostende met uiteraard een verhoogde productiecapaciteit.

In 1989 werd het bedrijf verkocht en nadien volgden meerdere (buitenlandse) eigenaars.

- **Jules Hendrickx** baatte in de Torhoutsesteenweg 214 vanaf januari 1925 een sprotrokerij uit. Ze was ongetwijfeld een kleinschalig bedrijf want de rokerij omvatte een oppervlakte van 4 meter op 4.80 meter in het "*achterhuis*". Er was vooraf geen enkel verzet en de machtiging voorzag in een tiental "klassieke" voorwaarden.

- **Henri Goes** mocht op 16 april 1926 een visrokerij uitbaten in de Plakkersstraat 40. Er rezen protesten vanuit het gebuurte, vooral door de heren Tournoy en Kroothop : "*uit reden dat nevens het huis ligt een waterloop die eene geweldige ongunstige reuk teweeg brengt*".

De toelating kwam er toch mits voorwaarden gesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid. Het ging volgens de brief "*...slechts om een kleine sprotrookeryhet rooken van sprot zal niet mogen geschieden buiten het normaal werk seizoen...*"

- **Maurice Verhelst** had in de Gistelsesteenweg 42 te Stene vanaf 1926 een visrokerij. Zijn aanvraag volgt hieronder met een verfijnd briefhoofd, blauwgedrukt.

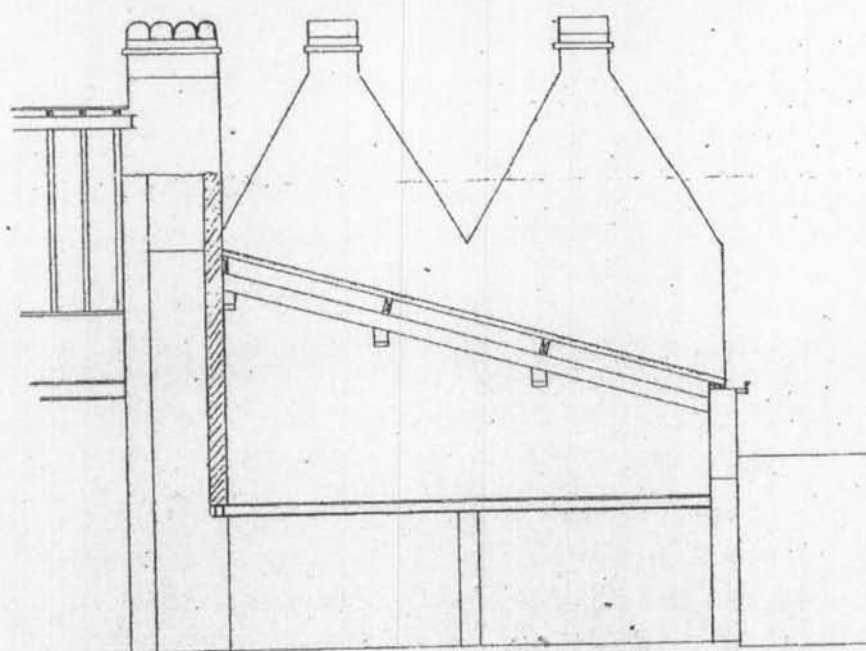

Steene-Ostende, le 11-10-1926.

*Van den Heer Burgemeester der gemeente
Steene, bij Ostende*

De toestemming kwam er samen met niet minder dan 17 voorwaarden.

In het dossier steekt volgende schets van het rookgebouw

DOORSNEDEN A-B

A.3.-G.B./
P.B. / 1998/99 w

- **Oscar Rau**, woonachtig in de Kaaistraat tenslotte vroeg op 18 maart 1929 toestemming om op de hoek van de Frere Orbanstraat en de Elisabethlaan een haringrokerij te mogen starten. Ondanks vele protesten van burens kwam er toch een gunstig advies van het Gemeentebestuur van Oostende naar de Provincie met volgende argumenten "Daar op deze wijk reeds verscheidene gevaarlijke en ongezonde inrichtingen bestaan, waaronder een zeepziederij en een haringrokerij, is ons College van gevoelen dat een gunstig gevolg mag voorbehouden worden..." Op 31 mei 1929 tenslotte volgt de toelating door de Bestendige deputatie. Heden te dage kan er moeilijk nog van een industriële wijk Meiboom gesproken worden.....

Architectural drawings of a building, including a floor plan and two elevations.

Floor Plan (Left): Labeled "Gebäudeplan". Shows a rectangular layout with dimensions: 13.50 (width) and 11.50 (length). Rooms include "Küche" (Kitchen), "Kammer" (Chamber), "Korridor" (Corridor), and "Wohnzimmer" (Living Room). A circular feature is labeled "Runde" (Round). A small structure at the bottom is labeled "Kasse" (Chest) and "Tisch" (Table).

Front Elevation (Top Right): Labeled "Vorderseite". Shows a gabled facade with a large window (12.00 x 2.00) and a double door (12.00 x 2.00). The text "Vorderseite" is written below the drawing.

Side Elevation (Bottom Right): Labeled "Seitenansicht". Shows a gabled facade with a large window (12.00 x 2.00) and a double door (12.00 x 2.00). The text "Seitenansicht" is written below the drawing.

Architectural Details: The drawings include various dimensions and labels for structural elements, such as "12.00", "2.00", "11.50", "13.50", "Küche", "Kammer", "Korridor", "Wohnzimmer", "Runde", "Kasse", "Tisch", "Vorderseite", and "Seitenansicht".

Tot daar een greep uit de toch zeer talrijke commoties die de Oostendse goegemeente decennia lang teisterden.

* De auteur is betrokken bij de renovatie en uitbreiding van het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke en deed onderzoek naar visverwerkende nijverheden.

- Alle geciteerde teksten zijn afkomstig uit het **Provinciaal Archief West-Vlaanderen te Sint Andries**